

La innovació de PAVICSA

Una trajectòria empresarial singular en el món de la ceràmica

Fa cinquanta anys de l'inici de l'activitat d'aquesta empresa, que ràpidament prendria el lideratge del districte industrial bisbalenc, en efervescència durant els decennis centrals del segle xx. Creada a l'entorn del grup familiar Salvà, tingué una vida més aviat curta, marcada durant la seva primera meitat per un esperit fortament innovador i de resposta a la competència italiana.

JOAN CALS GÜELL > TEXT

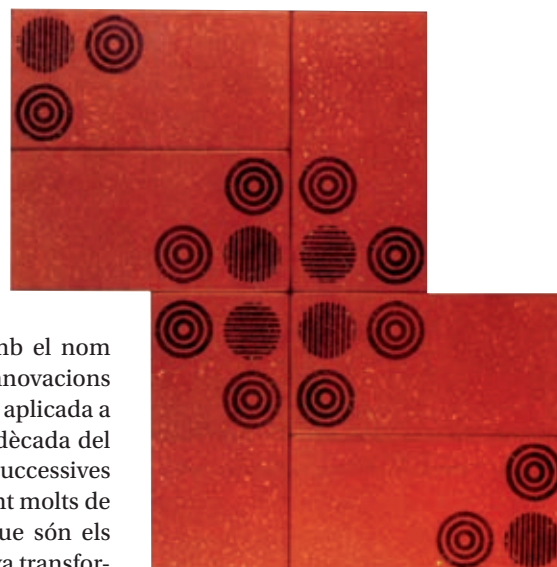
FONS MUSEU DE TERRACOTA. LA BISBAL D'EMPORDÀ > FOTOS

El 21 de desembre de 1963 es constituïa a la notaria Fabregat de la Bisbal la societat Pavimentos Cerámicos SA (PAVICSA), amb un capital social d'1,5 milions de pessetes, dividit en 300 accions amb un valor nominal de 5.000 pessetes cadascuna. L'escriptura fou atorgada per Lluís Salvà Blanch (120 accions), el matrimoni Carmen Salvà Blanch i Josep Serra Pagès (10 accions, respectivament), Francesc Fontanella Maymí (80 accions) i l'empresa ceramista Salvà Simón SA (80 accions), representada per Serra. Aquest darrer passà a ser president de la nova societat, mentre que Lluís Salvà n'esdevenia conseller delegat.

Molt aviat s'iniciaren les obres de la primera de les naus. Fou en un terreny aportat per Salvà Simón SA, a l'altra banda de la carretera de Girona, on s'ubicava aquesta empresa. La innova-

dora PAVICSA alçaria així les seves instal·lacions gairebé davant per davant de l'anterior, i de Coromina SA, l'empresa que amb el nom de la Gabarra havia creat innovacions antològiques de la ceràmica aplicada a l'arquitectura en la segona dècada del segle xx. Les ampliacions successives de PAVICSA van anar sumant molts de metres quadrats coberts, que són els que la iniciativa municipal va transfor-

La creació de PAVICSA es produeix en una època de forta demanda de materials per a la construcció, i va ser una resposta a les importacions de ceràmica esmaltada italiana

>> Rajola de 10 x 20 cm decorada serigràficament.

mar —uns anys després que l'empresa plegués— en el polígon que el viatger es troba a la dreta quan entra a la Bisbal procedent del nord.

La creació de PAVICSA es produeix en una època de forta demanda

de materials per a la construcció, i va ser una resposta a les importacions de ceràmica esmaltada italiana. L'expansió econòmica general d'aquells anys seixanta és ben coneguda, però en realitat les comandes de les empreses ceràmiques del districte industrial bisbalenc ja portaven una colla d'exercicis satisfactoris: com a mínim deu, els primers encara enmig de les restriccions elèctriques i de tot tipus pròpies de la política autàrquica del franquisme (abandonada en el canvi de dècada). Acompanya la bona marxa del negoci la introducció de millores tècniques notables, de les quals les talladores semiautomàtiques i les galeteres del buit són els primers exponentes, tal com ha ben documentat Xavier Rocas. Ràpidament, però, la competència portarà cap a altres innovacions en els processos de fabricació i, sobretot, en els productes. En aquest segon aspecte les aportacions més noves vingueren, primer, de la mà de PAVICSA i, després, d'Indústries Ceràmiques Brancós.

PAVICSA és la reacció del grup familiar Salvà al doble repte assenyalat, amb

>> *La fàbrica de PAVICSA, a la Bisbal.*

un plantejament industrial avançat. La fabricació incorporava la producció i la decoració en sèrie, amb màquines esmaltadores; la cocció contínua, mitjançant forns tipus túnel; el treball per torns i la remuneració variable. Pere Noguera qualifica com a modèlica, d'acord amb el seu temps, la unió d'indústria, tècnica i estètica mitjançant el disseny en aquesta empresa. Ho fa a través d'un procés serigràfic industrial que trasllada a la ceràmica, principalment, l'estètica *pop* de les formes geomètriques, mono-

>> *Secció de serigrafia.*

cromes i repetitives, així com la imitació d'elements i textures de la natura.

El repte, doncs, era gran. Hi ha elements que fan pensar que l'estratègia per afrontar-lo seria gradual. Per exemple, al començament, les rajoles que PAVICSA esmaltava i tornava a coure procedien de Salvà Simón SA. En la mateixa línia, la memòria del projecte per a la instal·lació de maquinària estimava unes necessitats no gaire

La fabricació incorporava la producció i la decoració en sèrie, la cocció contínua, el treball per torns i la remuneració variable

>> *Rajoles de PAVICSA.
A l'esquerra, cuina dels
anys setanta del segle passat.*

grans d'obriers: 25 persones. La realitat, en canvi, va ser d'un creixement fulgurant. El primer any d'activitat, el 1966, la pòlissa d'accidents que l'empresa va contractar amb la Mutualitat Bisbalenca tenia 41 noms (comptant-hi els directius i personal d'oficina); el 1973 la plantilla ja arribava als 130. I també molt ràpids van ser els creixements de les instal·lacions i de la producció.

La vida de l'empresa comprèn uns trenta anys, que van des de la seva constitució el 1963 fins al tancament definitiu el 1994. El capital local surt de l'accionariat el 1973, en què ven a la cimentera Asland i als bancs industri-

als Urquijo i Induban. Era un moment àlgid. Quatre anys després, la inspecció de Treball ja havia d'informar sobre un primer expedient de regulació d'ocupació. Per eixugar pèrdues i recapitalitzar l'empresa, el 1981 Asland fa un augment de capital de 575 milions de pessetes, una simultània reducció a zero i una subscripció de nou capital de 250 milions. Això permet a PAVICSA encarar de manera relativament positiva, sota una nova direcció, una etapa curta i difícil, en què el mercat de paviments canvia i s'endureix notablement. L'adquisició d'Asland pel grup francès Lafarge Copée, el 1987, farà perdre interès per la producció de PAVICSA i anirà conduint cap a la suspensió de pagaments del 1991. Tres anys més tard, l'empresa és declarada en fallida i, finalment, adjudicada als

El primer any d'activitat, el 1966, la pòlissa d'accidents que l'empresa va contractar tenia 41 noms, i el 1973 la plantilla ja arribava als 130

>> *Trepa: decoració artesanal.*

seus treballadors, que no aconseguíen donar-li continuïtat.

Quan el capital local es plantejava vendre, va mantenir, també, converses amb el grup Roca, fabricant líder de material per a cambres de bany, que en els setanta es proposava ampliar la seva activitat en el món complementari de la ceràmica. Si aquesta negociació hagués reeixit, probablement les coses haurien anat d'una altra manera...

Joan Cals Güell és catedràtic d'Economia a la UAB.

Bibliografia

ROCAS, Xavier. «Desenvolupament industrial i tecnològic de la fabricació dels enrajolats bisbalencs. De mitjan segle XIX als anys setanta del segle XX», dins el catàleg *Enrajolats (La Bisbal 1839-1980)*, de l'exposició organitzada per Terracotta Museu. Pere Noguera en va ser comissari. Ajuntament de la Bisbal d'Empordà, 2002.

NOGUERA, Pere, «Indústria i repetició. Serigrafia i ceràmica», dins el catàleg *La serigrafia a PAVICSA, ceràmica i disseny*. Terracotta Museu, la Bisbal d'Empordà, 2000.

Arxiu de PAVICSA, dipositat a l'Arxiu Comarcal del Baix Empordà.